

Bugünlerde Birinci Dünya Savaşı sırasında Sarıkamış'ta 40-80 bin kişinin donarak ölmesi anılacak... Sayının bu kadar belirsiz olmasının nedeni kayıtlardaki istikrarsızlıktır. En az 40 bin kişi donarak ölmüştür ama sayıyı az göstermek için rakamlarla oynandığı konusunda ciddi şüphe vardır.

Geçmiş yıllardaki gibi bu yıl da bu facia "anılacak"... "Vatan için öldüler" lafları dolaşacak ve bu kadarla kalınacak... Nasıl bir savaş rezaleti yaşandığı hakkında konuşulmayacak...

Savaşta insanlar ölür, bazen fazla da ölür. Birinci Dünya Savaşı'nın en kanlı muharebeleri Fransa ve Almanya orduları arasında Verdün'de yaşanır. Eric Maria Remarque'nin "Garp Cephesinde Yeni Bir Şey Yok" romanında anlattığı Verdün'de...

Çanakkale gibi tarafların ağır kayıp verdiği başka savaşlar da vardır.

Birinci Dünya Savaşı sırasında Osmanlı'da bir nesil neredeyse yok olur...

Osmanlı, Enver-Talat-Cemal paşaların yönetiminde savaşa koşar adım girer...

Başsorumlu Enver'dir ve Doğan Avcıoğlu'nun Milli Kurtuluş Tarihi'nde anlattığı gibi çılgınca planlar vardır.

Osmanlı yarı feodal bir ülkedir, sanayisi ve dolayısıyla da savaş sanayisi gelişmemiştir. Bu savaşta kazanması mümkün değildir. Tek başarısı Çanakkale'deki savunma savaşındır. İngiliz ve Fransız donanması Çanakkale Boğazı'nı geçememiştir. Bunun dışında Hicaz'da İngiliz ordusu Osmanlı'yı yenmenin ötesinde Anadolu'ya kadar kovalamıştır. Padişah aynı zamanda halife olması nedeniyle İngilizlere karşı cihat ilan etmiştir ama kim takar halifeyi? Müslüman Araplar

İngilizlerle birlikte Osmanlı'ya karşı ayaklanır... Bunda o dönemin İngiliz casusu Lawrence'in büyük payı bulunur.

Doğu cephesinde Çarlık Rusyasına karşı yapılamayan savaşta ise Sarıkamış yaşanır...

Savaşta insanlar ölür ama ordu komutanı ve kurmay heyetinin basiretsizliği sonucu bu kadar çok sayıda insanın donarak ölmesinin benzeri tarihte herhalde yoktur.

Askeri beceriksizliği "vatan savunması" adı altında sunmak da başka bir garipliktir.

Osmanlı emperyalist bir ülkeydi. Yıllarca başka ülkeleri işgal etmiş ve ağır şekilde vergilendirmişti. Savaşta amacı da kaybettiği sömürgelerini yeniden kazanmaktı. Dolayısıyla bu savaşın "vatan savunması" ile ilgisi yoktur.

Enver Paşa tarihin önde gelen kifayetsiz muhterislerinden bir tanesidir. İhtirasları sınır tanımaz ama bunları yapabilecek çap yoktur. Çapsızlığını kapatmak için ordudaki askerler dahil herkesi harcar.

Sonra ne olur?

Savaş kaybedilir.

Cemal ve Talat paşalar kaçarlara ama Ermeni soykırımının çok taze olan anısı peşlerini bırakmayacak ve ikisi de öldürülecektir.

Enver Paşa ise İttihatçılardan yanında toplayabildikleriyle başka yol deneyecektir.

“Bizi mahvetmek isteyen emperyalizme karşı gerekirse Bolşevik oluruz” belirlemesi yapar... İttihatçılarla birlikte Bakü’yü ele geçirir ve yönetimi yaklaşmakta olan Kızıl Ordu’ya teslim eder. Buna rağmen Bolşeviklere yaranamaz, Mustafa Kemal’e karşı destek bulmak çabası sonuç vermez.

Mustafa Kemal alandadır (Anadolu), Enver Paşa dışarıdadır; ek olarak fazlasıyla kirli bir geçmişe sahiptir. Komutan olarak Sarıkamış’taki beceriksizliğini kimse unutmamıştır.

Bolşevikler zamanın en büyük emperyalist gücü İngiltere’nin Anadolu’dan gitmesinden yanadır, aksi durumda devrim yönetimi bu güç tarafından her an saldırıya uğrayabilecektir. Özellikle Boğazlar üzerinden Karadeniz’e donanmayla girip Kırım’a asker çıkarıp buradan içerilere ilerlemek mümkündür. Bolşevikler bu nedenle Mustafa Kemal’e yardımcı olurlar ve bunun önde gelen nedeni kendi çıkarlarıdır: İngiltere ile komşu olmayalım!

Bolşevikler bize nasıl yardım etmişti kandırmacasıyla yıllarca yaşayan insanların, Mustafa Suphi ve yoldaşlarının öldürülmesine Bolşeviklerin neden ses çıkarmadığını düşünmeleri de ancak aradan yıllar geçtikten sonra gerçekleşecektir.

Bu işler çıkar meselesidir. Anadolu’daki hükümetin başarı kazanması Bolşeviklerin lehinedir. Mustafa Suphi de bu hesapları hiç dikkate almadan hareket edince trajik son gerçekleşir.

Enver Paşa Bolşeviklerden destek bulamayınca bu sefer daha önce Çarlık tarafından sömürgeleştirilen ve o dönemdeki adı Türkistan olan geniş bölgeyi kurtarmak hevesine kapılır. Çarlık Rusyası neredeyse olduğu gibi Bolşeviklerin yönetimine geçmiştir ve bu nedenle de onlara karşı savaşa girer. Bugünkü Özbekistan’da Kızıl Ordu ile çarpışırken öldürülecektir.

Enver Paşa’da ihtirasın sonu yoktur, mutlaka büyük hem de çok büyük olmak istemektedir ama buna uygun çapı yoktur.

Mezarı daha sonra –yanlış hatırlamıyorsam- Süleyman Demirel döneminde ülkeye getirilir.

Bunları yazarken Kemal Tahir'in Kurt Kanunu adlı romanında "İttihatçuların küçük efendisi" (büyük Talat'tır) Kara Kemal'in sözlerini hatırladım. Romanın mutlaka gerçeğe uyması gerekmez ama söylenen pekala mümkündür: "Biz bir imparatorluğu batırdık, bunu yanımıza bırakmazlar".

Kara Kemal "İzmir suikasti" adlı düzmece olay nedeniyle aranmaktadır. Bu uydurma dava Mustafa Kemal tarafından İttihatçuların kendi denetiminde olmayan kesimini ortadan kaldırmak için planlanmıştı. Kara Kemal yakalanacağını anlayınca intihar eder.

Savaşa girmese de Osmanlı batacaktı çünkü bu kez savaş onu bulacaktı ama muhtemelen bu kadar ağır kayıp verilmeyecek, bir nesil neredeyse yok olmayacaktı.

Birinci Dünya Savaşı sonrasında Avusturya-Macaristan İmparatorluğu da dağıldı, Çarlık ise devrim sayesinde toprak bütünlüğünü sürdürecekti. Savaşı kaybedenler safındaki Almanya da Versailles ile ağır bir antlaşma imzalamak zorunda kalacaktı.

Büyük savaşlar ne zaman biter?

O savaşların insanlığın bugününü etkileyen sonuçları artık bulunmadığı zaman gerçekten biterler.

Bu anlamda İkinci Dünya Savaşı bitmiştir çünkü bu savaş sonrasında yaşanan büyük coğrafi değişiklik (Almanya'nın bölünmesi, Doğu Avrupa ülkelerinde sosyalist rejimlerin kurulması) 1989'da ortadan kalkmıştır.

Birinci Dünya Savaşı ise hala bitmemiştir.

Bu savaş sonrasında Ortadoğu'nun İngilizlerle Fransızlar arasında paylaşılması, ardından bu alanda kurulan yapay devletler, çizilen yapay sınırlar halen çatışma konusudur.

“Osmanlıyı yeniden kurmak” ihtirası da sonuçta Birinci Dünya Savaşı’na dayanmaz mı?